

Pre-Service teachers' opinions about determining and performing classroom rules

Selma GÜLEÇ *

Pınar BAĞÇELİ **

Gönül ONUR ***

ABSTRACT. The aim of this study is to determine pre-service teachers' opinions about determining and performing classroom rules. This study was conducted with pre-service elementary school teachers who had taken the course of Classroom Management at the Department of Education at Uludağ University in the academic year of 2006-2007. A total of 90 pre-service teachers among whom 47 were females and 43 were males participated. The "Pre-Service Teachers' Opinions About Determining and Performing Classroom Rules" questionnaire was used as the data gathering tool in the study. The analyses of the data gathered during the study were made by using the percentage (%), frequency (f) and chi-square techniques. The pre-service teachers' opinions are discussed at the end of the study.

Key Words: Classroom rules, pre-service teacher's opinion

SUMMARY

Purpose and significance: In this survey, it was aimed to determine teachers' opinions about determining and performing classroom rules. The time of determining the classroom rules, the ways the rules are stated, the state of the students knowing the rules, determining the awards and sanctions for the students who obey and disobey the rules were examined as variables.

Methods: This survey was conducted in the 2006-2007 academic year with the students who had taken the course of Classroom Management at the Department of Education at Uludağ University. In the study, 90 pre-service teachers were included. The "Pre-Service Teachers' Opinions about Determining and Performing Classroom Rules" questionnaire was used as the data gathering tool in the study. In the evaluation of the data, SPSS 13.0 program was used. The study was made by using the percentage (%), frequency (f) and chi-square techniques.

Results: The results of the study showed that the pre-service teachers would establish the classroom rules during the first few weeks of the academic year. The pre-service teachers would establish rules about taking permissions before talking, taking care of classroom and environment cleaning, not making noise and telling the truth. The classroom rules would be declared both in verbal and nonverbal ways. The pre-service teachers would take into account the class level, students' opinions and their needs while establishing the classroom rules and they would determine the awards and sanctions for some of the rules during establishing them. The pre-service teachers agreed that all of the students would know all the classroom rules. It was found no significant in the relationship with gender and the time of determining the classroom rules, the form of stating the rules, the state of the students knowing the rules and determining the awards and sanctions for students who obey and disobey the rules.

Discussion: The results of this study suggest that the students carrying misbehaviors, which are acquired from families and environment, into classrooms, and having students from different environments in the same classroom create the problems in maintaining the rules. Because of this, pre-service teachers will have to communicate regularly and consistently with families at the beginning of academic years. The pre-service teachers, who study in the Departments of Education, may do projects about determining and performing classroom rules in their school experience courses. Thanks to that, they would not encounter so many misbehaviors about classroom rules. Some new studies can be made with the aim of improving the communication between schools and Departments of Education.

For further research, it might be made some qualitative studies on the issue of determining and performing classroom rules and the results might be compared with the results of this study.

* Assistant Prof. Dr. Uludağ University Education Faculty email:sgulec@uludag.edu.tr

** Research Assistant Uludağ University Education Faculty email:pinarbag@uludag.edu.tr

*** Research Assistant Uludağ University Education Faculty email:gonulonur@uludag.edu.tr

Öğretmen Adaylarının Sınıf Kurallarının Belirlenmesi Ve Uygulanmasına İlişkin Görüşleri

Selma GÜLEÇ *

Pınar BAĞÇELİ **

Gönül ONUR ***

ÖZ. Bu çalışma 2006–2007 eğitim-öğretim yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne devam eden, “Sınıf Yönetimi” dersini alan sınıf ve branş öğretmen adaylarının sınıf kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya 47 kız, 43 erkek öğrenci olmak üzere 90 öğrenci katılmıştır. Veri toplamak amacıyla “Sınıf Kurallarının Belirlenmesi Ve Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Adayları Görüşleri” anketi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde yüzde (%) ve frekans (f) dağılımlarından ve Kaykare (χ^2) analizinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının sınıf kurallarını belirlemeye ve uygulamaya ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sınıf kuralları, öğretmen adayı görüşü

GİRİŞ

Kurallar hayatın her bölümünde vardır. Kültürel, sosyal, ailevi ve diğer insanlarla ilişkilere rehberlik etmektedir. İnsanlar önceki deneyimlerinden öğrendikleri kuralları yeni yaşantılarına da uygulamaktadırlar. Bu durumda kurallar, insanların sosyal bir bütün olarak yaşamasında en önemli öğeyi oluşturmaktadır (Burk ve Le Blanc, 1993). Günümüzde, bilim, teknoloji ve toplumsal yaşamda oluşan hızlı değişimler de, bireylerin sağlıklı bir biçimde topluma uyum sağlaması ve yararlı olabilmesi için kural ve ilkelere uymasını gerektirmektedir. Bireylerin yaşam süreleri informal eğitim yoluyla istedik davranışları kazanacak kadar uzun değildir. Bazı istedik davranışların planlı olarak bireye kazandırılmasını amaçlayan eğitim ise formal eğitim olarak adlandırılmaktadır (Senemoğlu, 2004). Amacı nitelikli insan gücü yetiştirmek olan formal eğitim ancak nitelikli öğretmenlere bağlıdır. Nitelikli insan gücünün yetiştirildiği en işlevsel yer okul ve sınıftır (Terzi, 2002).

Sınıf, öğretimin gerçekleştiği çekirdek merkezdir. Sınıflar öğretmen ve öğrencinin karşı karşıya kaldığı, öğretme ve öğrenmenin gerçekleştiği ortamlar olarak tanımlanmaktadır (Çakmak,2000). Bu nedenle yetiştirilen öğretmenler etkili bir sınıf yönetim becerisine sahip olmalıdır. Öğretme-öğrenme sürecinde istenilen verimi almak, sınıfta düzeni kurmak ve akademik olmayan etkinlikleri en aza indirmek iyi bir sınıf yönetimi ile mümkündür (Tertemiz, 2000). Doyle'ye (1986) göre, sınıf yönetiminin tanımı şöyle yapılmıştır: “İçinde öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli imkân ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, ortamının, kurallarının sağlanması ve sürdürülmesine sınıf yönetimi denilmektedir.” (Akt. Ök, Göde ve Alkan, 2005). Sınıf yönetimi, öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve sınıfın öğrenme ortamını göz önüne alarak, öğretimin planlanmasını, yararlı etkinlikler kullanılarak öğretimin en üst düzeye çıkarılmasını ve öğrencilerin kişisel uyum sorunlarıyla uğraşılmasını sağlamaktadır (Brophy, 1988).

Sınıfın iyi yönetilmesinin en geçerli ve güvenli yolu sınıfta disiplini sağlamaktan geçmektedir. Disiplin bir kurallar dizisinden oluşmaktadır. Başkaları tarafından işbirliğine kapalı, saldırgan ya da diğer engelleyici tepkilere maruz bırakılmış öğrencilerin haklarını korumaya yöneliktir. Disiplin bu anlamı ile uyulması gereken “kurallar listesinden çok” daha

* Yrd. Doç. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü email:sgulec@uludag.edu.tr

** Araş. Gör. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü email:pinarbag@uludag.edu.tr

*** Araş. Gör. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü email:gonulonur@uludag.edu.tr

geniş bir anlam ifade etmektedir (Aytekin, 2000). Kurallar ise, ilişkilerin etkili ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde kullanılan yazılı veya yazısız düzenlemeler bütünüdür (Erdoğan, 2005). Doğru düzenlenmiş kurallar, öğretmenin yansız olmasını sağlamakta, ödül ve cezayı kişisellikten çıkarmakta, kabul edilir hale koymaktadır. Kuralların aşırı katılıkla izlenmesi ise, tekdüzelik, can sıkıntısı hatta haksızlık yaratmakta, değişik durumlarda gösterilmesi gereken esnekliği önlemekte, ilişkileri mekanikleştirmekte, morali düşürüp sınıf iklimini bozabilmektedir (Başar, 2006). Bunun yanında öğrencileri istenmeyen davranışlardan uzak tutma, bu davranışlara devam etmekten vazgeçirme ve öğrencilere yönelik beklentilerin gerçekleşmesinde sınıf kurallarının önemli bir yeri vardır (Sarıtaş, 2000). Bu nedenle oluşturulan kuralların uygulanabilmesi için kurallar öğretmen rehberliğinde, öğrenciler tarafından okulun ilk günleri belirlenmelidir (Erdoğan, 2005). İlk hafta kuralların her gün, ikinci hafta üç gün, daha sonraki haftalarda haftada bir gün hatırlatılmasında yarar vardır (Celep, 2004). Oluşturulan kuralları soyut semboller olan sözcüklerle tartışmak yerine, birlikte uygulayarak, yaşayarak benimsetmek gerekmektedir. Kuralların nedenleri öğrencilerin anlayabilecekleri şekilde eylemlerle ve somut olarak açıklanmalıdır. Öğretmenler kuralları kendileri de uygulayarak iyi bir model olmalıdır (Senemoğlu, 2005). Belirlenen kurallar, basit, kolaylaştırıcı, olumlu ve anlaşılır olmalıdır. Az sayıda kural hazırlanmalı, iyi işlemeyen kurallar elenmelidir (Erdoğan, 2005).

Öğretmen, öğretmek istediği kuralı açıklarken kuralın ne işe yaradığı ve neden konmuş olduğu konusunda öğrencilerin görüşlerini sormalı, kurala uyulduğu ve uyulmadığı zaman ortaya çıkabilen olası sonuçları sınıfla tartışmalı, gereken hallerde “rol yapma tekniğinden, kukla oyunlarından, posterlerden ve resimlerden” yararlanmalıdır. Ayrıca öğretmen yanlış davranışları videoya alıp öğrencilerle seyrederek öğrencilerin değerlendirmelerini sağlamalıdır (Yeşilyaprak, 2000; Jones ve Jones, 1997: Akt. Erdoğan, 2005).

Kural öğrenciler tarafından öğrenildikten sonra, kurala uyan öğrenciler, ilk zamanlarda sık sık pekiştirilmelidir. Öğretmen, kurala uymayan öğrencileri duruma göre görmezden gelebileceği veya ara sıra uyarabileceği gibi, önceden öğrencilerle belirlenen yaptırımları da uygulayabilir. Böylece, bu bireylerin de sistemin içinde yer almaları gerektiği düşüncesi öğrencilere öğretilir (Özyürek, 1996; Arslan, 2004).

Sınıf kurallarının başarılı bir şekilde uygulanması son derece kolaydır. Öğretim yılının başından itibaren, düzenli, planlı ve programlı olunması, kuralların uygulanabilir nitelikte olması öğrencilere ilgi gösterilmesi ve gerekli zamanın ayrılması, öğrencilere inanılması ve güvenilmesi başarı için yeterli olmaktadır (Arslan, 2004).

Ök, Göde ve Alkan (1998), öğretmenlerle yaptıkları araştırmada; öğretmenlerin sınıf kurallarını, öğrencilerle belirlediklerini saptamışlardır. Ancak Kişi (2003), konuyla ilgili araştırmasında kuralların bazen öğretmenler tarafından, bazen öğrenciler tarafından, bazen de öğretmen öğrenci birlikteliği ile belirlendiği sonucuna ulaşmıştır. Blankship'in (1985), 18 anaokulu öğrencisi ve öğretmeniyle yaptığı araştırmada, kuralların öğretmenlerin öğretimiyle değil, öğrencilerin davranışlarının sonuçlarının gözlenmesiyle öğrenildiğini saptamıştır.

Konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle çalışmakta olan öğretmenlere veya onların öğrencilerine uygulandığı görülmüştür. Bu çalışmada, sınıf kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin öğretmen aday görüşleri alınarak, yetişmekte olan öğretmen adaylarının konuyla ilgili düşünceleri saptanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle; “Sınıf Yönetimi” dersini almış olan sınıf ve branş öğretmen adaylarının sınıf kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin görüşleri tespit edilmiştir. Bu amaçla şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını oluşturma ve uygulama biçimleriyle ilgili düşünceleri nelerdir?
- 2) Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını uygularken karşılaşılabilecekleri güçlüklerle ilişkin görüşleri nelerdir?

- 3) Sınıf kurallarının belirlenme zamanı, ifade ediliş biçimi, kurala uyma ve uymama durumunda verilecek ödül ve yaptırımları belirleme biçimlerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma, araştırma kapsamına alınan sınıf ve branş öğretmen adaylarının sınıf kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin görüşlerinin anket kullanılarak incelendiği betimsel bir çalışmadır.

Örnekleme

Araştırmanın örneklemini Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesine devam eden 90 öğretmen adayı (25 Sınıf Öğretmeni, 20 Almanca, 20 İngilizce, 25 Bilgisayar Teknolojileri Öğretmenliği bölümü öğrencileri) oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının 47'si kız, 43'ü erkektir. Öğretmen adaylarıyla yapılan bu çalışmada anket formu uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 13,0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler, araştırmanın amaçları doğrultusunda yüzde ve frekans dağılımları ile Kaykare (χ^2) testi kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. “İlköğretim Birinci Kademe Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Kurallarını Oluşturmada ve Uygulamada Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi” konulu yüksek lisans tezinde uygulanan anketten yararlanılarak hazırlanan “Sınıf Kurallarının Belirlenmesi Ve Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Adayları Görüşleri” Anketi 14 sorudan oluşmaktadır.

BULGULAR

Bu bölüm, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarına uygulanan anketten elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan yüzde ve frekans dağılımlarını ve Kaykare (χ^2) testi analizi sonuçlarını içermektedir.

Öğretmen adaylarının sınıflarında uygulayacakları kuralları belirleme zamanlarının yüzde ve frekans dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1: Öğretmen adaylarının sınıflarda uygulayacakları kuralları belirleme zamanlarının yüzde ve frekans dağılımı

Sınıfta uygulayacağınız kuralları ne zaman belirlersiniz?	f	%
Bir kurala ihtiyaç doğduğunda belirlerim.	6	6,7
Ayda bir belirlerim.	-	-
Öğretim yılı başında ilk birkaç hafta içinde belirlerim.	70	77,8
Öğretim yılı süresince farklı zamanlarda belirlerim.	9	10
Diğer	5	5,6
TOPLAM	90	100

Tablo 1 incelendiğinde öğretmen adaylarının % 77,8'nin sınıf kurallarını öğretim yılı başında ilk birkaç hafta içinde belirlediği, % 10'unun kuralları öğretim yılı içinde farklı zamanlarda belirlediği, % 6,7'sinin sınıf kurallarını bir kurala ihtiyaç duyulduğunda belirlediği, görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 5,6'sı da kural belirleme zamanı olarak farklı görüşler belirtmişlerdir. “İlk önce kurallar belirlenir ama sene içinde gerektiğinde değişiklikler yapılabilir.” “Öğrencilerin katılımı ile ilgi ve ihtiyaçlarına göre belirlenir.” “İlk

birkaç haftada belirlenir, süreç içerisinde ekleme ve çıkarmalar yapılır.” “Öğretimin ve okulun ilk günleri belirlenir.” maddeleri öğretmen adayları tarafından belirtilmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıfta mutlaka olmasını istedikleri kuralların yüzde ve frekans dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen adaylarının sınıfta mutlaka olmasını istedikleri kuralların yüzde ve frekans dağılımları

Sınıfta mutlaka olmasını istediğiniz kurallar aşağıdakilerden hangileri ile ilgilidir?	Çok önemli (1)		Önemli (2)		Daha az önemli (3)		Cevapsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Söz almadan konuşmama	32	35,6	19	21,1	7	7,8	32	35,6	90	100
Sınıf ve çevre temizliğine dikkat etme	14	15,6	18	20,0	14	15,6	44	48,9	90	100
Kişisel temizliğe dikkat etme	7	7,8	7	7,8	6	6,7	70	77,8	90	100
Arkadaşlarına zarar vermeme	3	3,3	7	7,8	6	6,7	74	82,2	90	100
Derse geç kalmama	3	3,3	6	6,7	11	12,2	70	77,8	90	100
Sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşmama	1	1,1	9	10,0	8	8,9	72	80,0	90	100
Ders dışı etkinliklerle uğraşmama	1	1,1	3	3,3	10	11,1	76	84,4	90	100
Ödevlerini zamanında yapma	–	–	1	1,1	4	4,4	85	94,4	90	100
Sınıf eşyalarını koruma	1	1,1	–	–	4	4,4	85	94,4	90	100
Arkadaşlarını şikâyet etmeme	–	–	2	2,2	7	7,8	81	90,0	90	100
Doğru söyleme	11	12,2	11	12,2	5	5,6	63	70,0	90	100
Başkalarına ait eşyaları izinsiz almama	3	3,3	2	2,2	4	4,4	81	90,0	90	100
Dikkat dağıtıcı gürültü yapmama	13	14,4	4	4,4	2	2,2	71	78,9	90	100
Sınıfta keyfi dolaşmama	–	–	1	1,1	1	1,1	88	97,8	90	100

Tablo 2 incelendiğinde ankete katılan öğretmen adaylarının %35,6’sı söz almadan konuşmama, %15,6’sı sınıf ve çevre temizliğine dikkat etme, %14,4’ü dikkat dağıtıcı gürültü yapmama, %12,2’si de doğru söyleme ile ilgili kural oluşturmayı “çok önemli” şeklinde belirtmişlerdir. Ankete katılan öğretmen adaylarının %21,1’i söz almadan konuşmama, %20’si sınıf ve çevre temizliğine dikkat etme, %12,2’si doğru söyleme, %10’u sınıfta uygun olmayan yer ve zamanda konuşmama ile ilgili kural oluşturmayı “önemli” şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının %15,6’sı sınıf ve çevre temizliğine dikkat etme, %12,2’si derse geç kalmama, %11,1’i ders dışı etkinliklerle uğraşmama ile ilgili kural oluşturmayı “daha az önemli” şeklinde belirtmişlerdir.

Bunun yanında sınıfta keyfi dolaşmama %97,8 oranında, ödevlerini zamanında yapma %94,4; sınıf eşyalarını koruma %94,4; arkadaşlarını şikâyet etmeme %90; başkalarına ait eşyaları izinsiz almama %90 oranında öğretmen adayları tarafından önemli görülmeyen ya da ilk üç önem derecesine sahip olmayan/tercih edilmeyen kural seçenekleridir.

Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını ifade ediş biçimlerinin yüzde ve frekans dağılımı Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3: Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını ifade ediş biçimlerinin yüzde ve frekans dağılımı

Sınıf kurallarınızı daha çok hangi biçimde ifade etmeyi düşünürsünüz?	f	%
Yazılı olarak	5	5,6
Sözlü olarak	6	6,7
Beden dili aracılığıyla	9	10,0
Hem yazılı hem sözlü olarak	62	68,9
Diğer.	8	8,9
TOPLAM	90	100

Öğretmen adaylarının %5,6'sı sınıf kurallarını yazılı olarak, %6,7'si sözlü olarak, %10'u beden dili aracılığıyla, %68,9'u hem yazılı hem de sözlü olarak ifade edeceklerini belirtmişlerdir. %8,9'u diğer seçeneğini seçerek farklı görüşler belirtmişlerdir. Bunlar arasında şu ifadeler yer almaktadır: “Sözlü olarak belirtir, beden diliyle ifade ederim.” “Yazılı olarak mutlaka ifade ederim, fakat sözlü anlatırken örnek olaylar anlatırım.” “Yazılı olarak okulun ilk günlerinde öğrencilerle kuralları oluştururum. Ama uyulmadığında beden dilini uygun biçimde kullanarak kuralları hatırlatırım.” “Bütün ifadeleri yerine göre kullanırım.” “Yaparak yaşayarak öğretirim.” gibi ifadeler öğretmen adayları tarafından belirtilmiştir.

Öğretmen adaylarına sınıf kurallarının öğrenciler tarafından bilinip bilinmemesi ile ilgili görüşlerinin yüzde ve frekans dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen adaylarının sınıf kurallarının öğrencileri tarafından bilinmesi gerektiği konusundaki düşünceleri ile ilgili yüzde ve frekans dağılımı

Sınıfta oluşturulacak olan kuralların tümünü öğrencilerin bilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	f	%
Evet düşünüyorum.	79	87,8
Birçoğunu bilmesi gerektiğini düşünüyorum	10	11,1
Birkaçını bilmesi gerektiğini düşünüyorum.	1	1,1
Hayır, bilmesi gerektiğini düşünmüyorum.	-	-
TOPLAM	90	100

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının %87,8'nin sınıf kurallarının tümünü öğrencilerin bilmesi gerektiğini, %11,1'nin sınıf kurallarının birçoğunu öğrencilerin bilmesi gerektiğini, 1,1'nin ise sınıf kurallarının birkaçını öğrencilerin bilmesi gerektiği yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. “Hayır bilmesi gerektiğini düşünmüyorum.” seçeneğini işaretleyen öğretmen adayı bulunmamaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıf kurallarını belirlerken nelere dikkat ettikleri ile ilgili görüşlerin yüzde ve frekans dağılımı Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını belirlemede dikkate aldıkları görüşlerin yüzde ve frekans dağılımı

Sınıf kurallarını belirlemede aşağıdakilerden hangilerini dikkate alırsınız?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sınıf kurallarını öğrencilerin belirlemesini dikkate alırım.	29	32,2	39	43,3	18	20	4	4,4	-	-	90	100
Sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini dikkate alırım.	66	73,3	21	23,3	2	2,2	1	1,1	-	-	90	100
Sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini dikkate alırım.	-	-	6	6,7	45	50	37	41,1	2	2,2	90	100
Diğer sınıflarda iyi işleyen kuralları kendi sınıfımda uygulamayı dikkate alırım.	2	2,2	20	22,2	45	50	23	25,6	-	-	90	100
Okul idaresinin önem verdiği konuları dikkate alırım.	8	8,9	40	44,4	36	40	5	5,6	1	1,1	90	100
Okulun ve çevrenin özelliklerini dikkate alırım.	27	30	49	54,4	12	13,3	1	1,1	1	1,1	90	100
Velilerin istek ve beklentilerine uygun kurallar oluşturmayı dikkate alırım.	9	10	25	27,8	43	47,8	13	14,4	-	-	90	100
Okuttuğum sınıf düzeyini dikkate alırım.	65	72,2	22	24,4	3	3,3	-	-	-	-	90	100
Ünite konularını dikkate alırım.	24	26,7	25	27,8	34	37,8	6	6,7	1	1,1	90	100
Öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alırım.	59	65,6	27	30	4	4,4	-	-	-	-	90	100
Öğretmenin ihtiyaçlarını dikkate alırım.	18	20	33	36,7	34	37,8	5	5,6	-	-	90	100
Sınıf kurallarımızın diğer sınıflardaki kurallara paralel olmasını dikkate alırım.	5	5,6	19	21,1	38	42,2	27	30	1	1,1	90	100
Diğer	2	2,2	-	-	-	-	-	-	88	97,8	90	100

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının %73,3'ünün sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesini, %72,2'sinin okuttuğu sınıf düzeyini, %65,6'sının öğrencilerin ihtiyaçlarını "her zaman" dikkate aldıkları, %54,4'ünün okulun ve çevrenin özelliklerini, %44,4'ünün okul idaresinin önem verdiği konuları, %43,3'ünün sınıf kurallarını öğrencilerin belirlemesini "çoğunlukla" dikkate aldıkları görülmektedir. Öğretmen adaylarının %50'sinin sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini, %50'sinin diğer sınıflarda iyi işleyen kuralları kendi sınıfında uygulamayı, %47,8'inin velilerin istek ve beklentilerine uygun kurallar oluşturmayı "bazen" dikkate aldıkları, %41,1'inin sınıf kurallarını zümre öğretmenlerinin belirlemesini, %30'unun diğer sınıflardaki kurallara paralel olmasını "hiçbir zaman" dikkate almadıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımların belirlenmesiyle ilgili görüşlerin yüzde ve frekans dağılımları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımların belirlenmesiyle ilgili yüzde ve frekans dağılımları

Sınıf kurallarını oluştururken uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirler misiniz?	f	%
Belirlerim.	62	68,9
Bazı kurallar için belirlerim.	27	30,0
Belirlemem.	1	1,11
TOPLAM	90	100

Sınıf kurallarını oluştururken öğretmen adaylarının kurala uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleme durumları

incelendiğinde; öğretmen adaylarının %68,9'u belirleyeceğini, %30'u bazı kurallar için belirleyeceğini, %1,11'i ise belirlemeyeceğini ankette ifade etmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıf kurallarına uyulmama durumunda sıklıkla yapabilecekleri davranışların yüzde ve frekans dağılımları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7: Sınıf kurallarına uyulmama durumunda öğretmen adaylarının gösterecekleri davranışların yüzde ve frekans dağılımları

Sınıf kurallarına uyulmama durumunda aşağıdakilerden hangisini sıklıkla yaparsınız?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kurala uyulmamasını göz ardı ederim.	1	1,1	2	2,2	51	56,7	36	40	-	-	90	100
Kurala uymayan öğrenciyi sözle uyarırım.	9	10	48	53,3	31	34,4	1	1,1	1	1,1	90	100
Kurala uymayan öğrenciyi kuralı hatırlatırım.	34	37,8	42	46,7	13	14,4	-	-	1	1,1	90	100
Kuralı bir kez daha sınıfa hatırlatırım.	29	32,2	45	50	14	15,6	1	1,1	1	1,1	90	100
Bir kere yapmışsa affederim.	13	14,4	40	44,4	33	36,7	4	4,44	1	1,11	90	100
Sürekli hale gelmişse beklenen yaptırımı uygulamam.	56	62,2	31	34,4	3	3,33	-	-	-	-	90	100
Kurala uymayan her öğrenciyi aynı yaptırımı uygulamam.	48	53,3	21	23,3	10	11,1	10	11,1	1	1,11	90	100
Öğrencinin velisi ile görüşürüm.	11	12,2	23	25,6	52	57,8	4	4,44	-	-	90	100
Uyulmayan kuralı değiştiririm.	4	4,44	11	12,2	33	36,7	42	46,7	-	-	90	100
Öğrencilerle belirlediğimiz yaptırımları uygulamam.	52	57,8	34	37,8	4	4,44	-	-	-	-	90	100

Tablo 7 incelendiğinde; araştırma kapsamına giren öğretmen adaylarının % 62'sinin sınıf kurallarına uyulmama durumunda sürekli hale gelmişse beklenen yaptırımı uygulamayı, %58'inin öğrencilerle belirlenen yaptırımları uygulamayı, %53'ünün kurala uymayan her öğrenciyi aynı yaptırımı uygulamayı "her zaman" tercih ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 53,3'ü kurala uymayan öğrencileri sözle uyarmayı, %50'si kuralı sınıfa bir kez daha açıklamayı, %46,7'si kurala uymayan öğrenciyi kuralı hatırlatmayı "çoğunlukla" tercih etmektedirler. Ayrıca öğretmen adaylarının %58'i kurala uyulmama durumunda öğrencinin velisi ile görüşmeyi, % 37'si uyulmayan kuralı değiştirmeyi ve % 37'si bir kere yapılmışsa affetmeyi "bazen" tercih etmektedir. Öğretmen adaylarının %47'si uyulmayan kuralı değiştirmeyi "hiçbir zaman" tercih etmediklerini ifade etmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için yapabilecekleri etkinlikleri gösteren yüzde ve frekans dağılımları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Sınıf kurallarına uyulmasını sağlamak için yapılabilecek etkinliklerin yüzde ve frekans dağılımları

Sınıf kuralına uyulmasını sağlamak için hangi etkinlikleri sıklıkla yapmayı düşünürsünüz?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kurallarla ilgili açıklamalar yaparım.	45	50	34	37,8	11	12,2	-	-	-	-	90	100
Kuralları renkli kartona yazıp öğrencilerin görebileceği bir yere asarım.	39	43,3	38	42,2	10	11,1	2	2,22	1	1,1	90	100
Kuralları yazılı olarak öğrencilere dağıtırım.	9	10	29	32,2	41	45,6	11	12,2	1	1,1	90	100
Kuralları yazılı olarak velilere gönderirim.	7	7,78	12	13,3	40	44,4	31	34,4	1	1,1	90	100
Kuralları veli toplantılarında açıklarım.	14	15,6	29	32,2	31	34,4	14	15,6	2	2,2	90	100
Kuralları günlük hayatla ilişkilendirerek anlaşılır hale getiririm.	56	62,2	30	33,3	3	3,33	-	-	1	1,1	90	100
Kuralları sınıfta dramatize ettiririm.	21	23,3	43	47,8	25	27,8	1	1,11	-	-	90	100
Kurallar ile ilgili örnek olaylar anlatırım.	32	35,6	45	50	13	14,4	-	-	-	-	90	100
Kurala uyan öğrencileri “Aferin”, “Teşekkür ederim.” şeklinde ödüllendiririm.	59	65,6	59	65,6	7	7,78	-	-	-	-	90	100
Kuralları anlatan resim ve karikatürleri sınıfta sergilerim.	38	42,2	35	38,9	16	17,8	1	1,11	-	-	90	100
Kendim de kurallara uyarak örnek olurum.	80	88,9	6	6,7	3	3,33	-	-	-	-	90	100

Tablo 8 incelendiğinde; öğretmen adaylarının % 89’unun kendi kurallarına uyarak örnek olmayı, %66’sının “aferin, teşekkür ederim” şeklinde ödüllendirmeyi, %62’sinin günlük hayatla ilişkilendirerek kuralları anlaşılır hale getirmeyi, %50’sinin de kurallarla ilgili açıklamalar yapmayı “her zaman” tercih ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 65,6’sı “aferin, teşekkür ederim” şeklinde ödüllendirmeyi, % 50’si kurallarla ilgili örnek olay anlatmayı, %47,8’i sınıfta kuralları dramatize etmeyi “çoğunlukla” tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının %46’sı kuralları yazılı olarak öğrencilere dağıtmayı, %44’ü kuralları yazılı olarak velilere dağıtmayı, %34’ü kuralları veli toplantılarında açıklamayı “bazen” tercih edeceklerini belirtmektedir. Öğretmen adaylarının %34’ü kuralları velilere yazılı olarak göndermeyi, %16’sı kuralları veli toplantılarında açıklamayı ve %12’si kuralları yazılı olarak öğrencilere açıklamayı “hiçbir zaman” yapmayacaklarını belirtmişlerdir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıf kurallarının anlaşılıp anlaşılmadığını nasıl kontrol edeceklerini gösteren yüzde ve frekans dağılımları öncelik sırasına göre Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: Öğretmen adaylarının sınıf kurallarının anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol edebilme yöntemlerine ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

Sınıf kurallarının öğrencileriniz tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını nasıl kontrol edebileceğinizi düşünüyorsunuz?	Öncelik Sırası											
	1		2		3		4		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Davranışları gözlemleyerek.	69	76,7	9	10	2	2,22	1	1,11	–	–	90	100
Öğrenciler arasında rekabet ortamı oluşturarak.	3	3,3	9	10	14	15,6	24	26,7	3	3,3	90	100
Kuralla ilgili sorular sorarak.	4	4,4	15	16,7	51	56,7	17	18,9	3	3,3	90	100
Davranışın tekrarlanma sıklığını kontrol ederek.	8	8,9	50	55,6	15	16,7	13	14,4	1	1,1	90	100
Öğrencilerden birini görevlendirerek.	6	6,7	7	7,8	8	8,89	30	33,3	4	4,4	90	100
Diğer	0	0	0	0	0	0	0	0	90	100	90	100

Tablo 9’da görüldüğü gibi; araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının %77’si sınıf kurallarının öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmenin en önemli yolunun öğrencilerin davranışlarını gözlemlemek olduğunu belirtmektedir. Öğretmen adaylarının % 55,6’sı davranışın tekrarlanma sıklığını kontrol etmenin öğrencinin davranışı anlayıp anlamadığını belirlemede ikinci derecede önemli olduğunu belirtmiştir. Öğretmen adaylarının %57’si öğrencilere kurallarla ilgili soru sorarak kuralların anlaşılıp anlaşılmadığının kontrol edilebileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının %33’ü öğrencilerden birini görevlendirerek ve %27’si öğrenciler arasında rekabet ortamı oluşturarak öğrencilerin kuralları anlayıp anlamadığını kontrol edebileceklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden hiçbiri, diğer (belirtiniz) seçeneğini işaretlememiş ve bir açıklama getirmemiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıf kurallarını değiştirme zamanıyla ilgili olarak görüşlerini belirten yüzde ve frekans dağılımları Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10: Sınıf kurallarının değiştirilme zamanına ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

Sizce sınıf kuralları ne zaman değiştirilebilir?	Her zaman		Çoğunlukla		Bazen		Hiçbir zaman		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
	Kural, doğru davranışın oluşmasında etkili olamıyorsa değiştiririm.	48	53,3	30	33,3	9	10	3	3,3	–	–	90
Öğrenciler kuralı öğrenemiyorsa değiştiririm.	9	10	31	34,44	34	37,8	16	17,78	–	–	90	100
Kurala ait davranış kazanıldığı zaman değiştiririm.	10	11,1	19	21,11	21	23,3	39	43,33	1	1,1	90	100
Kuralları yıl boyunca değiştirmem.	4	4,44	12	13,33	31	34,4	43	47,78	–	–	90	100
Farklı kurallara ihtiyaç olduğunda değiştiririm.	37	41,1	38	42,22	13	14,4	2	2,22	–	–	90	100
Öğrenciler kural cümlesini anlamıyorsa değiştiririm.	32	35,6	24	26,67	20	22,2	14	15,56	–	–	90	100
Diğer	1	1,1	–	–	–	–	–	–	89	98,9	90	100

Tablo 10’da görüldüğü gibi; öğretmen adaylarının %53,3’ü doğru davranışın oluşmasında etkili olamıyorsa, %35,6’sı öğrenciler kural cümlesini anlamıyorsa değiştirmeyi “her zaman” tercih edeceklerini belirtmektedirler. Öğretmen adaylarının %42,22’si kuralları farklı kurallara ihtiyaç olduğunda, %34,44’ü öğrenciler kuralı öğrenemiyorsa, % 33,3’ü kural doğru davranışın oluşmasında etkili olamıyorsa değiştirmeyi “çoğunlukla” tercih edeceklerini belirtmektedirler. Buna karşılık öğretmen adaylarının % 37,8’i öğrenciler kuralı öğrenemiyorsa değiştirmeyi “bazen” tercih edeceklerini belirtmektedirler. Öğrencilerin %34,4’ü ise “bazı durumlarda” kuralları yıl boyunca değiştirmeyeceklerini belirtirken,

%47,78'i kuralları yıl boyunca değiştirmeme davranışını "hiçbir zaman" uygulamayacaklarını belirtmektedirler. Ayrıca öğretmen adaylarının % 43,33'ü kurala ait davranış öğrenildiğinde değiştirmeyi "hiçbir zaman" yapmayacaklarını belirtmektedirler. Öğrencilerden sadece 1 kişi farklı kurallara ihtiyaç olduğunda varolan kurallara eklemeye yapacağını belirtmiştir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının sınıf kuralları ile ilgili görüşlerini belirten yüzde ve frekans dağılımları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Öğretmen adaylarının sınıf kurallarıyla ilgili sahip oldukları görüşlere ilişkin yüzde ve frekans dağılımları

Sınıf kuralları ile ilgili olarak hangi görüşü benimsiyorsunuz?	Çok önemli		Önemli		Daha az önemli		Cevapsız		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kurallar her durum ve kişi için geçerlidir.	53	58,9	11	12,2	10	11,1	16	17,8	90	100
Kurallar zaman zaman esneyebilir.	15	16,7	29	32,2	15	16,7	31	34,4	90	100
Kurallarla ilgili olarak ilk günlerde sık sık daha sonraları esnek bir tutum sergilenmelidir.	3	3,33	8	8,89	12	13,3	67	74,4	90	100
Kurallara uyanlar sınıfta daima örnek gösterilmelidir.	6	6,67	20	22,2	19	21,1	45	50	90	100
İstenilen davranış elde edilene kadar kural sınıfta uygulanmalıdır.	9	10	19	21,1	19	21,1	43	47,8	90	100
Sınıfta kural oluşturmak bir zorunluluk değildir.	2	2,22	3	3,33	14	15,6	71	78,9	90	100
Diğer	1	1,11	1	1,11	1	1,1	87	96,7	90	100

Tablo 11'de görüldüğü gibi; öğretmen adaylarının % 58,9'u kuralların her durum ve kişi için geçerli olmasının, %16,7'si kuralların zaman zaman esneyebilmesinin, %10'u da istenilen davranış elde edilene kadar kuralın sınıfta uygulanmasının "çok önemli" olduğunu belirtmektedir. Öğretmen adaylarının %32,2'si ise kuralların zaman zaman esneyebilmesinin, %22,2'si sınıfta kural oluşturmanın zorunlu olmamasının "önemli" olduğunu belirtmektedir. Öğretmen adaylarının %21,1'i kurallara uyanların sınıfta örnek gösterilmesinin, diğer %21,1'i ise istenilen davranış elde edilene kadar kuralın sınıfta uygulanmasının ve %15,6'sı ise sınıfta kural oluşturmanın "daha az önemli" olduğunu belirtmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının kural cümlesini oluşturma ile ilgili ifade biçimlerini belirten yüzde ve frekans dağılımlarına bakıldığında; öğretmen adaylarının %68,9'u olumlu kural cümleleri kurmayı tercih edeceklerini belirtirken, %25,6'sı, olumsuz cümle kurmayı tercih edeceklerini belirtmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre kuralları oluşturma zamanlarına ilişkin Kaykare (χ^2) sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre kuralları oluşturma zamanlarına ilişkin Kaykare (χ^2) analizi sonuçları

Sınıfta uygulayacağınız kuralları ne zaman belirlersiniz?												
Cinsiyet	Farklı				Diğer				Toplam			
	İlk hafta		zamanlar		f		%		f		%	
Kız	36	76,6	7	15	3	6,38	47	100				
Erkek	34	79,1	2	4,7	2	4,65	43	100				
Toplam	70	77,8	9	10	5	5,56	90	100				

$\chi^2=5,535$ sd=3 p= .137

Tablo 12 incelendiğinde; bayan öğretmen adaylarının %76,6'sının, erkek öğretmen adaylarının ise; %79,1'inin kuralları ilk hafta oluşturacaklarını belirttikleri görülmektedir. Gruplar arasındaki ilişki incelendiğinde; kız ve erkek öğretmen adaylarının kuralları oluşturma zamanlarına ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=5,535$ p>.05).

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıf kurallarını ifade ediş biçimlerinin Kaykare (χ^2) analizi sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıf kurallarını ifade ediş biçimlerinin Kaykare (χ^2) analizi sonuçları

Sınıf Kurallarını en çok hangi biçimde ifade etmeyi düşünürsünüz?												
Cinsiyet	Yazılı olarak		Sözlü olarak		Beden Dili		Yazılı ve sözlü		Diğer		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	2	4,26	2	4,26	5	10,6	34	72,34	4	8,51	47	100
Erkek	3	6,98	4	9,3	4	9,3	28	65,12	4	9,3	43	100
Toplam	5	5,56	6	6,67	9	10	62	68,89	8	8,89	90	100

$\chi^2=1,383$ sd=4 p= .847

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıf kurallarını ifade ediş biçimleri incelendiğinde, bayan öğretmen adaylarının % 72,34'ü ve erkek öğretmen adaylarının % 65,12'si kuralları yazılı ve sözlü ifade edeceklerini belirlemiştir. Buna göre; kız ve erkek öğretmen adaylarının görüşleri arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= 1,383$ p>.05)

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıfta oluşturulacak kuralların tümünün öğrenciler tarafından bilinmesine ilişkin görüşlerinin Kaykare (χ^2) sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıfta oluşturulacak kuralların tümünü öğrencilerin bilmesi gerektiğine ilişkin görüşlerinin Kaykare (χ^2) analizi sonuçları

Sınıfta oluşturulacak olan kuralların tümünü öğrencilerin bilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?								
Cinsiyet	Evet düşünüyorum		Birçoğunu bilmesi gerektiğini düşünüyorum		Birkaçını bilmesi gerektiğini düşünüyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	41	87,23	6	12,77	0	0	47	100
Erkek	38	88,37	4	9,302	1	2,33	43	100
Toplam	79	87,78	10	11,11	1	1,11	90	100

$\chi^2=1,339$ s.d=2 p=.512

Tablo 14 incelendiğinde; bayan öğretmen adaylarının %87,23'ünün ve erkek öğretmen adaylarının % 88,37'sinin sınıfta oluşturulacak kuralların tümünün öğrenciler tarafından bilinmesi gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Buna göre; kız ve erkek öğretmen adaylarının görüşleri arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2= 1,339$ p>.05)

Araştırma kapsamına alınan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıfta kurallarını oluştururken uyma durumunda verilecek yaptırımları ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirlemeye ilişkin görüşlerinin Kaykare (χ^2) sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıfta kurallarını oluştururken uyma durumunda verilecek yaptırımları ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirlemeye ilişkin görüşlerinin Kaykare (χ^2) analizi sonuçları

Sınıf kurallarını oluştururken uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirler misiniz?								
Cinsiyet	Bazıları için							
	Belirlerim		Belirlerim		Belirlemem		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	34	72,34	11	23,4	2	4,255	47	100
Erkek	28	65,12	15	34,9	0	0	43	100
Toplam	62	68,89	26	28,9	2	32,1	90	100

$\chi^2= 3,024$ sd=2 p=.220

Tablo 15'te görüldüğü gibi; bayan öğretmenlerin %72,34'ü, erkek öğretmenlerin de %65,12'si kurallar oluştururken uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleyeceklerini belirtmektedirler. Gruplar arasındaki ilişki incelendiğinde; kız ve erkek öğretmen adaylarının ödül ve yaptırımların belirlenmesine ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($\chi^2=3,024$ p>.05).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada sınıf ve branş öğretmen adaylarının sınıf kurallarının belirlenmesi ve uygulanmasına ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının sınıf kurallarını oluşturma ve uygulamaya ilişkin görüşlerine bakıldığında;

Öğretmen adaylarının çoğu sınıf kurallarının öğretim yılı başında birkaç hafta içinde oluşturulması gerektiğini belirtmektedirler. Öğretim yılının başında belirlenmeyen kurallar,

sorunlu davranışların azalması ve yok olmasında yetersiz kalacağından öğretmenin de sınıf yönetimini zorlaştıracaktır. Bu sonuç yapılan diğer araştırmalarla paralellik göstermektedir (Erdoğan, 2005; Celep, 2004; Günay, 2005). Türnüklü (2001), “İlkokullarda Sınıf Yönetimi” adlı araştırmasında Türkiye ve İngiltere’deki ilkokullarda öğrenci davranışlarının nasıl yönetildiğini ve sınıf düzenini karşılaştırmıştır. Bu çalışmada, İngiltere’de tüm öğretmenlerin, dönem başında sınıf kurallarına yönelik öğrencilerle görüşmeler yaptığı ve her hafta yapılan okul toplantılarında, müdürün o hafta uyulması gereken kurallara yönelik beklentileri üzerinde sınıfta özenle durduğu belirlenirken, Türkiye’de bu uygulamaya rastlanmadığı saptanmıştır. Howard ve Norris’in (1994) yaptığı araştırmada, sınıf kurallarının %70’inin davranışa ihtiyaç duyulduğunda belirlendiği saptanmıştır.

Yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının sınıflarında öğrencilerinin söz alarak konuşması, sınıf ve çevre temizliğine dikkat etmesi, dikkat dağıtıcı gürültü yapmaması ve doğru söylemesi ile ilgili kurallar oluşturacakları tespit edilmiştir. Diğer araştırmalarda da, öğretmenler, söz alma, doğru söyleme, arkadaşlarına zarar vermeme ile ilgili kurallar oluşturduklarını belirtmişlerdir (Günay, 2005; Kişi, 2003). Atıcı (2000), Türkiye ve İngiltere’deki ilkokul öğretmenleriyle karşılaştırmalı olarak yaptığı araştırmasında; söz almadan konuşma, derse ya da ders sırasında yürütülen aktivitelere karşı ilgisizlik ve arkadaşlarını rahatsız etme davranışlarını her iki grup için de en sık görülen istenmeyen davranışlar olarak saptamıştır. Türnüklü (2001), yaptığı araştırmasında; her iki ülkede de görülen temel problemin gürültü, öğrencilerin izin almadan konuşmaya kalkması ve izin almadan sıra aralarında dolaşması olduğunu belirlemiştir.

Çalışmada, öğretmen adayları kuralları, hem yazılı hem de sözlü olarak ifade edeceklerini ve sınıf kurallarının tümünün öğrenciler tarafından bilinmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kuralların hem yazılı hem sözlü olarak ifade edilmesi ve öğrencilerin tümünün kuralları bilmesi öğretmenin sınıf yönetimini kolaylaştıracaktır. Bu sonuç, Günay’ın (2005) yaptığı araştırmayla da paralellik göstermektedir.

Sınıf kurallarının belirlenmesinde; öğretmen adaylarının %73,3’ü öğrencilerle birlikte belirlenmesini, %72,2’si okuttuğu sınıf düzeyini, %65,6’sı öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alacaklarını belirtmektedirler. Sınıfta karmaşayı azaltmak için, öğrencilere sınıf kuralları tam ve bilinçli bir biçimde öğretilmelidir. Ancak öğrencilerin gelişim düzeyleri de kurallar oluşturulurken dikkate alınmalıdır. Soyut ifade içeren kurallar uygulamada sorun yaratabilir. Günay (2005) öğretmenlerin sınıf kurallarını belirlemede okuttukları sınıf düzeyini, öğrencilerle kural oluşturmayı ve öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate aldıklarını belirlemiştir.

Öğretmen adaylarının çoğu sınıf kurallarını oluştururken kurala uyma durumunda verilecek ödülleri ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımları belirleyeceklerini belirtmişlerdir. Yaptırımlar zamanında belirlenmezse, kurala uymama durumunda ortaya çıkabilecek sorunları çözmeye çalışmak kuralın işlerliğini kaybetmesine neden olacaktır. Araştırma sonuçları yapılan diğer çalışmalarla ve literatürle paralellik göstermektedir (Özyürek, 1996; Ök, Göde ve Aklan, 1998; Arslan, 2004; Günay, 2005).

Öğrenciler bir kurala uymadıklarında belirli bir yaptırımla karşılaşacaklarını bilmelidirler. Kurala uyulduğunda ve uyulmadığında öğrencilere farklı tepkiler vermek sınıf içinde karmaşaya sebep olabilir. Öğrencilerin kurala uyma konusundaki motivasyonları da düşebilir. Günay’ın (2005) yaptığı araştırmada; öğretmenlerin kurala uyulmaması durumunda belirlenen yaptırımı uygulama, kuralı hatırlatma, affetme, veliyle görüşme, sözle uyarma, gözardı etme davranışlarını sıklıkla yaptığı belirlenmiştir.

Yapılan çalışmada, öğretmen adayları, sınıftaki kurallara uyararak örnek olmayı, öğrencilerini “aferin, teşekkür ederim” şeklinde ödüllendirmeyi, günlük hayatla ilişkilendirerek kuralları anlaşılır hale getirmeyi ve kurallarla ilgili açıklamalar yapmayı tercih ettikleri görülmektedir. Kişi’nin (2003) yaptığı araştırmaya göre, öğretmenler kurallara uyulduğunda önemseme, içtenlik gösterme, iyi not verme, gülümseme gibi ödüller

kullanırken; kurallara uyulmadığında eleştiri ve onaylamama gibi cezalar kullanmaktadır. Öğretmen adaylarının tercih etmeyi düşündükleri yöntemler yapılan araştırma ve literatürle paralel niteliktedir (Brophy, 1988; Kişi, 2003; Senemoğlu, 2005; Günay, 2005)

Öğretmen adaylarının çoğu sınıf kurallarının öğrenciler tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmenin en önemli yolunun öğrencilerin davranışlarını gözlemlemek olduğunu belirtmektedir. Ancak, sınıf içi çeşitli uygulamalar yoluyla kuralların öğrenilmesi, pekiştirilmesi ve aksayan yönlerin giderilmesi sağlanabilir.

Sınıf kurallarının yıl boyunca küçük değişiklikler dışında tutarlılık göstermesi öğrencilerin kurallara güvenmesini sağlayacaktır. Sürekli değişen kurallar öğrencilerde belirsizlik hissi yaratabileceğinden çeşitli sorunlara neden olabilir. Bu sonuç, Günay'ın (2005) yaptığı araştırmayla da paralellik göstermektedir. Başar'a (2006) göre; varolan kurallara uyulmalı, ancak yararlı olmaktan çıktıklarında veya daha faydalı kurallar bulunduğu değiştirilmeli ve çok seyrek de olsa belirli nedenlere bağlı olarak esnetilebilmelidir.

Yapılan çalışmada, öğretmen adaylarının %68,9'u olumlu kural cümleleri kurmayı tercih edeceklerini belirtirken, %25,6'sı, olumsuz cümle kurmayı tercih edeceklerini belirtmektedir. Bu sonuç, yapılan diğer araştırmalar ve literatürle paralellik göstermektedir (Arslan, 2004; Başar, 2006; Erdoğan, 2005; Celep, 2004). Ancak, öğretmen adaylarının ankete verdikleri cevaplarda %25,6'sının olumsuz cümle kullanacaklarını belirttikleri görülmektedir. Bu çalışmaya paralel olarak, Günay (2005) yaptığı araştırmada öğretmenlerin de olumsuz cümleler kurduklarını tespit etmiştir. Ancak, olumsuz ifadeler öğrencilerde olumsuz davranışı yapma düşüncesi oluşturacağından, kural cümlelerinde olumsuz ifadelerden kaçınılmalıdır.

Çalışmadan elde edilen bulgular cinsiyete göre incelendiğinde; kuralları oluşturma zamanı, kuralları ifade etme biçimleri, kuralların tümünün öğrenciler tarafından bilinmesi gerekir gerekmediği düşüncesi ve sınıf kurallarını oluştururken uyma durumunda verilecek ödüller ve uymama durumunda uygulanacak yaptırımlar arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre, aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Okula başlayan her çocuk, ailesinden öğrendiği kuralları da beraberinde getirmektedir. Her çocuğun farklı bir aile ortamında yetiştiği göz önüne alındığında öğrenilen yanlış alışkanlıkların sınıfa taşınması ve bunları değiştirmenin güç olması öğrencilere kuralları kavratmakta sıkıntı yaratabilmektedir. Bu bakımdan öğretmen adaylarının mesleğe başladıklarında ailelerle olan iletişimlerini sürekli ve düzenli tutmaları gerekmektedir. İleride yapılacak çalışmalarda aile ve çevre etkenlerinin de göz önüne alınması kurallar oluşturma ve uygulama süreçlerinde öğretmenlere ve öğretmen adaylarına yardımcı olacaktır.

Kuralların sınıfta öğretiminin tıpkı bir dersin öğretimi gibi ciddi bir biçimde planlanması gerekmektedir. Kuralların sınıfta öğrencilerin aktif olabileceği çeşitli uygulamalarla öğretilmesi, öğrencilerin kuralları benimsemesi açısından yararlı olacaktır.

Eğitim Fakültelerinde okuyan öğretmen adaylarının sınıf yönetimi derslerinde ilköğretim okullarıyla işbirliğine gidilerek okullarda öğrencilerle konuyu destekleyici çalışmalar yapmaları, staj dönemlerinde de bunun desteklenmesi ve mezun olduklarında karşılaşılabilecekleri sorunlara karşı daha donanımlı yetişmeleri sağlanabilir. Eğitim Fakülteleri ile okullar arasında iletişimi artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Öğretmen ve öğretmen adayları çocukların gelişim özelliklerini ve çevre faktörünü göz önüne alarak, sınıf düzeyine göre kuralları öğrencilerin anlayabileceği şekilde ve olumlu düz cümlelerle ifade etmelidirler.

KAYNAKÇA

- Atıcı, M. (1999). An Exploration Of The Relationships Between Classroom Management Strategies And Teacher Efficacy In English And Turkish Primary School Teachers. *University of Leicester*. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/tez_ozetleri/meral.htm. 05.09.2005.
- Aytekin, H. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama. *Sınıf Yönetimi*. (Ed. L. Küçükahmet). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, ss.71-80.
- Başar, H. (2006). *Sınıf Yönetimi*. Anı Yayıncılık. 13. Baskı. Ankara.
- Blankenship, M.L.(1985),”Kindergraden Children’s Perceptions Of Classroom Rules”, *ERIC:ED265939*.
- Brophy, J. E. (1988) Educating Teachers About Managing Classrooms And Students. *ERIC:ED285844*.
- Burk, J.& LeBlanc, H.P. (1993). Implicit Nonverbal Rules In The Classroom:A Study Of Gender And Status Differences. *ERIC:ED416558*.
- Celep, C. (2004). *Sınıf Yönetimi ve Disiplini*. Anı Yayıncılık. 3.Baskı. Ankara.
- Çelik, V. (2002). *Sınıf Yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Erdoğan, İ.(2005). *Sınıf Yönetimi*. Sistem Yayıncılık. 9. Baskı. İstanbul.
- Günay, Y. (2005). *İlköğretim Birinci Kademedeki Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Kurallarını Oluşturmada Ve Uygulamada Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Howard, N.A.& Norris, M.R. (1994). Source, Characteristics, And Percieved Effectiveness Of Classroom Rules. *ERIC:ED396855*.
- Kişİ, P. (2003). *İlköğretim Birinci Kademesinde Sınıf Kurallarının Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Adana İl Merkezi Örneği)*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- Sarıtaş M. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama. *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar* .(Ed. L. Küçükahmet). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, ss.47-90.
- Ök, M. Göde, O. Alkan, V. (1998). *İlköğretimde Öğretmen-Öğrenci Etkileşimine Sınıf Yönetimi Kurallarının Etkisi*. www.meb.gov.tr/yayinlar ,05.09.2005.
- Özyürek, M. (2001). *Sınıf Yönetimi*. Karatepe Yayınları, Ankara.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Gazi Kitabevi. 12. Baskı. Ankara.
- Tertemiz, N. (2000). Sınıf Yönetimi- Disiplin. *Sınıf Yönetimi*. (Ed. L. Küçükahmet). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, ss.49-70.
- Terzi, A.R. (2002). *Sınıf Yönetimi Açısından Etkili Öğretmen Davranışları*. Milli Eğitim Dergisi. s.155–156, ss.15–16.
- Türnüklü, A. (2001). İlkokullarda Sınıf Yönetimi. *University of Leicester*. <http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/tez/aturnuklu.html> , 05.09.2005.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.